

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Věnceslavy Hotařové a soudců Mgr. Petra Krause a Mgr. Zdeňka Sajdla ve věci žalobce **XXX**, narozeného **XXX**, bytem **XXX**, zastoupeného JUDr. Janem Jiříčkem, advokátem v Praze 7, Kamenická čp. 43, proti žalované **IPB Pojišťovně, a. s.** se sídlem v Pardubicích, Masarykovo náměstí čp. 1458, zastoupené Mgr. Vladimírem Štěpánkem, advokátem v Pardubicích, tř. Míru čp. 70, o zaplacení 300.000,- Kč s příslušenstvím, k odvolání žalobce proti rozsudku Okresního soudu v Pardubicích ze dne 3. září 2002, č.j. 6C 115/98-237, t a k t o :

I. Rozsudek okresního soudu se ve výrocích I a III p o t v r z u j e .

II. Ve výroku II se rozsudek okresního soudu m ě n í tak, že žalobce je povinen nahradit žalované k rukám jejího zástupce do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku na nákladech řízení před okresním soudem 122.464,50 Kč.

III. Žalobce je povinen nahradit žalované k rukám jejího zástupce do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku náklady odvolacího řízení 18.439,60 Kč.

O d ů v o d n ě n í :

Shora označeným rozsudkem zamítl okresní soud žalobu o uložení povinnosti žalované zaplatit žalobci 300.000,- Kč s 18% úrokem z prodlení od 28.5.1998 do zaplacení (I). Výrokem II okresní soud uložil žalobci povinnost nahradit žalované k rukám jejího zástupce do tří dnů od právní moci rozsudku náklady řízení 86.539,50 Kč a výrokem III v téže lhůtě zavázal žalobce k náhradě nákladů řízení České republiky na účet Okresního soudu v Pardubicích ve výši 586,15 Kč.

Okresní soud vyšel ze zjištění, že: XXX (dále jen pojištěná) sjednala dne XXX s žalovanou jako pojistitelem pojistnou smlouvu č. XXX. Pojištění bylo sjednáno s účinností od XXX, a to pro případ smrti nebo dožití na pojistnou částku, jež v případě smrti činila 300.000,- Kč s tím, že oprávněnou osobou bude v takovém případě žalobce. Pojištěná zemřela dne XXX. Při sjednávání pojistné smlouvy pojištěná na dotaz žalované vědomě nepravdivě uvedla, že není v pracovní neschopnosti a zamlčela existenci svého XXX ačkoliv se jeho první příznaky projevíly již v XXX, kdy byla ve dnech XXX až XXX hospitalizována na XXX a až XXX zůstala v pracovní neschopnosti. Při pravdivém zodpovězení dotazů by žalovaná pojistnou smlouvu s pojištěnou neuzavřela, neboť v případě existence závažného XXX či pracovní neschopnosti klienta nejsou pojistné smlouvy uzavírány. Pojištěná zemřela v důsledku komplikací léčby, když její základní chorobou byl XXX. Oznámení o jejím úmrtí obdržela žalovaná dne 15.12.1997. Dopisem z 19.2.1998 oznámila žalovaná žalobci, že od pojistné smlouvy odstoupje podle ustanovení § 802 odst. 1 občanského zákoníku, neboť pojištěná při sjednávání smlouvy neuvédla, že trpí XXX a že je v pracovní neschopnosti. Při pravdivém zodpovězení dotazů by s ní pojistná smlouva nebyla uzavřena. Dopisem ze dne 23.11.2000 doručeným žalobci dne 15.1.2001 žalovaná oznámila, že podle ustanovení § 802 odst. 2 občanského zákoníku odmítá z titulu pojistné smlouvy plnit, neboť se až po pojistné události dozvěděla, že její příčinou je skutečnost, kterou pro vědomě nepravdivé nebo neúplné odpovědi nemohla zjistit při sjednávání pojištění a která byla pro uzavření smlouvy podstatnou. Okresní soud na základě takto zjištěného skutkového stavu dovodil, že pojištěná vědomě nepravdivě odpověděla na dotazy pojistitele, přičemž při pravdivém zodpovězení dotazů by s ní pojistitel pojistnou smlouvu

neuzavřel. O této okolnosti se pojistitel dozvěděl až po pojistné události. Zdravotní stav pojištěné, jenž nebyl v důsledku vědomě nesprávných odpovědí správně zjištěn, byl přitom příčinou pojistné události (smrt pojištěné). Okresní soud tudíž dospěl k závěru, že žalovaná jakožto pojistitel byla oprávněna odmítnout pojistné plnění podle ustanovení § 802 odst. 2 občanského zákoníku. Okresní soud zároveň jsa vázán závazným právním názorem krajského soudu dovodil, že promlčecí doba práva odmítnout pojistné plnění počíná běžet okamžikem, kdy se pojistitel dozví o skutečnostech zakládajících právo pojistné plnění odmítnout. Tyto skutečnosti se žalovaná dozvěděla až ze zprávy: ~~XXX~~ ze dne ~~XXX~~ která jí byla doručena ~~XXX~~. Okresní soud z těchto okolností dovodil, že právo žalované odmítnout pojistné plnění promlčeno není. Uzavřel proto, že žalovaná důvodně odmítla poskytnout žalobci pojistné plnění a pojištění v důsledku tohoto úkonu žalované zaniklo (§ 802 odst. 2 občanského zákoníku). Žalobu proto zamítl.

Proti rozsudku podal odvolání žalobce. Namítal, že pojištěná zemřela na ~~XXX~~ nikoliv na nemoc, pro kterou byla léčena. Uvedl též, že z provedených důkazů nevyplývá, zda pojištěná věděla o své nemoci. Z toho dovodil, že žalovaná neměla právo pojistné plnění odmítnout. Namítl rovněž, že právo žalované odmítnout pojistné plnění je promlčeno. Běh promlčecí doby počíná dnem, kdy právo na odmítnutí pojistného plnění mohlo být uplatněno poprvé, to jest dnem následujícím po smrti pojištěné. Měl-li by běh promlčecí doby počínat až okamžikem, kdy se pojistitel dozví o skutečnostech zakládajících právo odmítnout plnění, zůstaly by účastníci po neohrazenou dobu v právní nejistotě. Pro počátek běhu promlčecí doby je rozhodný den následující po dni, kdy došlo ke vzniku právního vztahu, přičemž právní vztah mezi žalobcem a žalovanou vznikl až okamžikem smrti pojištěné. Navrhl, aby krajský soud rozsudek okresního soudu změnil a žalobě zcela vyhověl.

Žalovaná ve vyjádření k odvolání uvedla, že pojištěná zemřela v důsledku ~~XXX~~. O svém onemocnění věděla od roku ~~XXX~~ jak plyne z propouštěcí zprávy ~~XXX~~. Zdůraznila, že pojištěná odpověděla vědomě nepravdivě na dotazy žalované týkající se jejího zdravotního stavu. Při pravdivém zodpovězení dotazů by s ní pojistná smlouva nebyla uzavřena, přičemž nepříznivý zdravotní stav pojištěné byl též příčinou její smrti. Žalovaná se ztotožnila se závěrem okresního soudu o tom, že promlčecí doba pro uplatnění práva odmítnout pojistné plnění počíná běžet až okamžikem, kdy se pojistitel dozví o skutečnostech zakládajících právo pojistné plnění odmítnout. Navrhla, aby krajský soud rozsudek okresního soudu potvrdil.

Krajský soud po zjištění, že odvolání je přípustné (§ 201 občanského soudního řádu - dále jen o.s.ř.), obsahuje všechny podstatné náležitosti (§ 205 o.s.ř.), je podáno oprávněnou osobou a včas (§§ 201, 204 o.s.ř.), přezkoumal napadený rozsudek i jemu předcházející řízení v mezích, ve kterých se odvolatel domáhal jeho přezkoumání (§ 212 o.s.ř.). Přihlížel přitom i k důvodům, které nebyly v odvolání uplatněny (§ 212a odst. 1 o.s.ř.). Odvolání žalobce neshledal opodstatněným.

V projednávané věci je krajský soud vázán závazným právním názorem Nejvyššího soudu ČR vysloveným v jeho rozsudku ze dne 30.10.2000, č.j. 29 Cdo 2249/99-84, v němž uvedl, že zákon pro případ, kdy pojistitel se až po pojistné události dozví, že její příčinou je skutečnost, kterou pro vědomě nepravdivé nebo neúplné odpovědi nemohl zjistit při sjednávání pojištění a která pro uzavření pojistné smlouvy byla podstatná, upravuje pouze právo odmítnout plnění podle ustanovení § 802 odst. 2 občanského zákoníku. Možnost vyvodit důsledky ve smyslu ustanovení § 802 odst. 2 občanského zákoníku je vázána na dvě podmínky. Předně je to požadavek, aby povinnost odpovědět pravdivě a úplně na dotazy pojišťovny byla porušena vědomě a za druhé, aby skutečnost, kterou nemohl pojistitel pro nepravdivou nebo neúplnou odpověď zjistit, byla podstatná pro uzavření smlouvy a byla zároveň příčinou pojistné události. Nejvyšší soud ČR zároveň dovodil, že pojištěná nepravdivě odpověděla na dotazy položené pojistitelem a že při pravdivém zodpovězení dotazů by s ní pojistitel pojistnou smlouvu neuzavřel, přičemž o této skutečnosti se dozvěděl až po pojistné události. Nejvyšší soud ČR rovněž učinil závěr o tom, že tříměsíční propadnou lhůtu stanovenou v ustanovení § 802 odst. 1 občanského zákoníku, nelze analogicky aplikovat na odmítnutí plnění ve smyslu ustanovení § 802 odst. 2 občanského zákoníku. Soudům nižších stupňů Nejvyšší soud uložil zkoumat, zda skutečnost, kterou nemohl pojistitel pro vědomě nepravdivé nebo neúplné odpovědi zjistit, byla pro uzavření pojistné smlouvy nejen podstatná, ale byla zároveň příčinou pojistné události.

Okresní soud provedl dokazování v rozsahu potřebné pro zjištění skutkových okolností podstatných pro rozhodnutí o věci. Provedené důkazy hodnotil podle své úvahy a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti a přihlížel pečlivě ke všemu, co vyšlo za řízení najevo včetně toho, co uvedli účastníci (§ 132 o.s.ř.). Zjistil tak správně skutkový stav věci v rozsahu potřebném pro své rozhodnutí.

Podle § 802 odst. 2 občanského zákoníku dozví-li se pojistitel až po pojistné události, že její příčinou je skutečnost, kterou pro vědomě nepravdivé nebo neúplné odpovědi nemohl zjistit při sjednávání pojištění a která pro uzavření pojistné smlouvy byla podstatná, je oprávněn plnění z pojistné smlouvy odmítnout; odmítnutím plnění pojištění zanikne.

Krajský soud se ztotožňuje se závěrem okresního soudu, že žalovaná se až pojistné události (smrt pojištěné) dozvěděla o tom, že pojištěná při sjednávání pojistné smlouvy vědomě nepravdivě zodpověděla dotazy žalované o svém zdravotním stavu a že její zdravotní stav byl okolností podstatnou pro uzavření pojistné smlouvy. Pojištěná, jež byla hospitalizována I.

ve dnech XXXX totíž na dotaz žalované při sjednání pojistné smlouvy odpověděla, že netrpí a v minulosti ani netrpěla žádnými chorobami a výslovně vyloučila výskyt (XXXX) zodpověděla-li by

přítom pravdivě dotazy o svém zdravotním stavu, žalovaná by s ní pojistnou smlouvu neuzavřela. O uvedené okolnosti se žalovaná dozvěděla až po pojistné události (smrt pojištěné). Ke shodnému závěru ostatně dospěl ve svém rozhodnutí i Nejvyšší soud ČR. Pro aplikaci ustanovení § 802 odst. 2 občanského zákoníku je pak rozhodující, zda příčinou pojistné události (smrt pojištěné) byl nepříznivý zdravotní stav, který pojištěná při sjednávání pojistné smlouvy zamlčela. Příčinnou souvislost je třeba spatřovat v tom, aby mezi nepříznivým zdravotním stavem, jenž pojištěná při sjednávání pojistné smlouvy zatajila a pojistnou událostí (smrt pojištěné), byl vztah příčiny a následku. Příčinná souvislost musí být přitom řešena konkrétně za současného zhodnocení všech okolností objasňujících, co bylo příčinou nastalého výsledku. Pojištěná při sjednávání pojistné smlouvy neuvedla, že trpí (XXXX) (XXXX)

(XXXX). Z provedených důkazů (úmrtní list, znalecký posudek z oboru zdravotnictví - odvětví interna nefrologie znalkyně MUDr. Jany Lachmanové - č.l. 151) se podává, že pojištěná zemřela v důsledku komplikace doprovázející léčbu (XXXX)

(XXXX), přičemž nebyla-li by léčba aplikována, zemřela by ještě dříve. Základní příčinou smrti pojištěné tudíž byla (XXXX)

Nebylo-li by totiž uvedené choroby, pak by nenastaly ani zdravotní komplikace vyvolané její léčbou (XXXX), které byly bezprostřední příčinou její smrti. Krajský soud se proto ztotožňuje se

závěrem okresního soudu, že příčinou pojistné události (smrt pojištěné) bylo její onemocnění ledvin (XXXX) (XXXX), které pojištěná žalované při sjednávání pojistné smlouvy vědomě neoznámila. Jelikož se žalovaná pro vědomě

nepravdivě odpovědi pojištěné při sjednávání pojistné smlouvy nemohla tuto skutečnost (existenci XXXX)

dozvědět, přičemž se jedná o skutečnost pro uzavření pojistné smlouvy podstatnou, a žalovaná se o ní dozvěděla až po pojistné události, je oprávněna plnění z pojistné smlouvy odmítnout (§ 802 odst. 2 občanského zákoníku).

Namítá-li žalobce promlčení práva žalované odmítnout plnění z pojistné smlouvy, sluší se uvést následující.

Podle § 100 odst. 1 občanského zákoníku, právo se promlčí, jestliže nebylo vykonáno v době v tomto zákoně stanovené (§ 101 až 110). K promlčení soud přihlédne jen k námitce dlužníka. Dovolá-li se dlužník promlčení, nelze promlčené právo věřiteli přiznat.

Podle § 100 odst. 2 občanského zákoníku, promlčují se všechna majetková práva s výjimkou práva vlastnického. Tím není dotčeno ustanovení § 105. Zástavní práva se nepromlčují dříve, než zajištěná pohledávka.

Podle § 100 odst. 3 občanského zákoníku, nepromlčují se rovněž práva z vkladů na vkladních knížkách nebo na jiných formách vkladů a běžných účtech, pokud vkladových vztah trvá.

Podle § 101 občanského zákoníku, pokud není v dalších ustanoveních uvedeno jinak, je promlčecí doba tříletá a běží ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé.

Podle občanského zákoníku se zásadně promlčují všechna majetková práva vyjma majetkových práv uvedených v ustanovení § 100 odst. 2, 3 občanského zákoníku. Právo odmítnout pojistné plnění podle ustanovení § 802 odst. 2 občanského zákoníku patří mezi majetková práva. Jelikož není vyňato z režimu promlčení (srov. ustanovení § 100 odst. 2, 3 občanského zákoníku), podléhá promlčení, a to v obecné tříleté promlčecí době (§ 101 občanského zákoníku), neboť odlišnou úpravu promlčecí doby práva odmítnout pojistné plnění občanský zákoník neupravuje (§ 102 až 110 občanského zákoníku). Tato promlčecí doba běží ode dne, kdy právo, objektivně posuzováno, mohlo být vykonáno poprvé (§ 101 občanského zákoníku). Z hypotézy právní normy upravující právo pojistitele odmítnout pojistné plnění (§ 802 odst. 2 občanského zákoníku) vyplývá, že předpokladem důvodného uplatnění uvedeného práva je okolnost, že se pojistitel dozvěděl o určitých zákonem předvídaných skutečnostech poté, co již nastala pojistná událost. Nedozeví-li se pojistitel o těchto skutečnostech a nebo dozví-li se o nich dříve, než nastane pojistná událost, oprávnění odmítnout pojistné plnění nevznikne. Je-li tedy vznik práva odmítnout pojistné plnění podmínován okolností, že se pojistitel po pojistné události dozvěděl o určitých okolnostech, pak uvedené právo objektivně posuzováno může být vykonáno nejdříve (poprvé) dnem, kdy se pojistitel dozví o skutečnostech toto právo zakládajících. Krajský soud se proto ztotožňuje se závěrem okresního soudu, že právo odmítnout pojistné plnění se promlčuje v tříleté promlčecí době, která počne běžet dnem, kdy se pojistitel po pojistné události dozví, že její příčinou je skutečnost, kterou pro vědomě nepravdivé nebo neúplné odpovědi nemohl zjistit při sjednávání pojištění a která pro uzavření pojistné smlouvy byla podstatná.

jednu půlhodinu (§ 14 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb.), náhrady za ztrátu času promeškaného účasti při jednání dne 22.8.2000, jež bylo odročeno bez projednání věci samé ve výši 3.000,- Kč (§ 14 odst. 2 vyhlášky č. 177/1996 Sb.) a náhrady cestovného z Pardubic do Prahy a zpět při celkem ujeté vzdálenosti 220 km, průměrné spotřebě vozu ^{XXX} 7,7 litrů na 100 km a ceně benzínu Natural 26,10 Kč za jeden litr v částce 1.114,50 Kč. Žalované též náleží náhrada zaplaceného soudního poplatku 12.000,- Kč a složené zálohy na vypracování znaleckého posudku 3.125,- Kč. Žalované má tudíž právo na náhradu účelně vynaložených nákladů v celkové výši 122.464,50 Kč. Krajský soud proto rozsudek okresního soudu ve výroku II změnil a žalované přisoudil právo na náhradu nákladů řízení před okresním soudem ve shora uvedené výši (§ 220 odst. 1 o.s.ř.).

Podle § 224 odst. 1, § 142 odst. 1 o.s.ř. má v odvolacím řízení zcela úspěšná žalovaná právo na náhradu účelně vynaložených nákladů. Jedná se o odměnu za zastupování účastníka advokátem ve výši 18.000,- Kč (§ 3 odst. 1, 18 odst. 1 vyhlášky č. 484/2000 Sb.) - písemné vyjádření ve věci předložené odvolacímu soudu až v průběhu nařízeného jednání nelze považovat za účelný úkon právní služby - náhradu za ztrátu času advokáta promeškaného cestou k jednání a zpět za 2 půlhodiny ve výši 50,-Kč za jednu půlhodinu (§ 14 odst. 3 vyhl. č. 177/1996 Sb.), paušální náhradu hotových výdajů advokáta ve výši 75,- Kč (§ 13 odst. 3 vyhl. č. 177/1996 Sb.) a cestovné z Pardubic do Hradce Králové a zpět při ujeté vzdálenosti 50 km, spotřebě vozu ^{XXX} 7,6 litrů na 100 km benzínu Natural o ceně 24,90 Kč za jeden litr v částce 264,60 Kč. Krajský soud proto přiznal žalované právo na náhradu nákladů odvolacího řízení v celkové výši 18.439,60 Kč.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu může účastník řízení podat dovolání do 2 měsíců od jeho doručení u Okresního soudu v Pardubicích. O dovolání by v takovém případě rozhodoval Nejvyššímu soudu ČR se sídlem v Brně.

V Hradci Králové dne 22. ledna 2003

Za správnost vyhotovení:
Andrea Netušilová

Andrea Netušilová

Předsedkyně senátu

JUDr. Věnceslava H o t a ř o v á, v.r.

Z provedených důkazů (zpráva ošetřujícího lékaře ~~XXX~~ ~~XXX~~ ze dne ~~XXX~~ - č.l. 224) se podává, že žalovaná se o skutečnostech zakládajících právo odmítnout pojistné plnění dozvěděla dne 23.1.1998. Od uvedeného dne počala běžet tříletá promlčecí doba pro uplatnění práva odmítnout pojistné plnění. Právo odmítnout pojistné plnění žalovaná uplatnila u soudu při soudním roku, který proběhl dne 28.11.2000. Žalovaná tudíž své právo odmítnout pojistné plnění uplatnila u soudu v zákonné tříleté promlčecí době. Uvedené právo se proto nepromlčelo. Jednostranný hmotněprávní úkon žalované spočívající v odmítnutí pojistného plnění učinila žalovaná v zákonem předepsané písemné formě (§ 791 odst. 1 občanského zákoníku) dopisem ze dne 27.11.2000 doručeným žalobci nejpozději 15.1.2001. Jelikož žalovaná důvodně, jak vysvětleno shora, odmítla poskytnout žalobci pojistné plnění, pojištění zaniklo (§ 802 odst. 2 občanského zákoníku). Krajský soud se proto ztotožňuje se závěrem okresního soudu, že uplatněním práva žalované odmítnout pojistné plnění žalobcem uplatňovaný nárok zanikl. Správným shledal též výrok III rozsudku, jímž okresní soud uložil žalobci povinnost nahradit České republice náklady vyplaceného znalečného nekrytého složenými zálohami ve výši 586,15 Kč.

Krajský soud proto rozsudek okresního soudu ve výrocích I a III jako věcně správný potvrdil (§ 219 o.s.ř.).

Okresní soud postupoval správně, přiznal-li ve věci zcela úspěšné žalované právo na náhradu účelně vynaložených nákladů řízení (§ 142 odst. 1 o.s.ř.). Pochybení se ovšem dopustil při stanovení výše přisouzené náhrady. Žalované přísluší náhrada nákladů právního zastoupení sestávající z odměny za 8 úkonů právní služby (převzetí věci, písemné vyjádření ve věci, účast při jednání okresního soudu dne 11.1.1999, které trvalo déle než 2 hodiny, účast při jednání krajského soudu dne 8.6.1999, účast při jednání okresního soudu dne 20.3.2001, účast u výsledku před dožádaným soudem dne 7.11.2001 a účast při jednání okresního soudu dne 10.12.2001) ve výši 6.000,- Kč za jeden úkon (§§ 7, 8 odst. 1, 11 odst. 1 vyhlášky č. 177/1996 Sb.), odměny za zastupování účastníka advokátem v odvolacím řízení zahájeném odvoláním žalované ze dne 29.1.2002 ve výši 18.000,- Kč (§ 3 odst. 1, § 18 odst. 1 vyhlášky č. 484/2000 Sb.), odměny za zastupování účastníka advokátem v řízení před okresním soudem po zrušujícím usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 15.4.2002, č.j. 24Co 207/2002-211 ve výši 36.000,- Kč (§ 3 odst. 1 vyhlášky č. 484/2000 Sb.), paušální náhrady hotových výdajů advokáta odpovídající 11 úkonům právní služby ve výši 75,- Kč za jeden úkon (§ 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb.), náhrady za ztrátu času advokáta promeškaného cestou k jednání soudu a zpět za 8 půlhodin ve výši 50,- Kč za